

CHLAMIDIJŲ BIOIMUNOLOGINIŲ SAVYBIŲ TYRIMAS

Jonas Bagdonas, Gediminas Gerulis, Violeta Baliukonienė, Vitalija Bagdonienė*

Lietuvos veterinarijos akademija,

Tilžės g. 18, LT-3022 Kaunas, tel. 36 31 43

*Kauno medicinos universitetas,

A. Mickevičiaus g. 9, LT-3000 Kaunas, tel. 25 23 50

Santrauka. Ištirta *Chlamydia (C.) psittaci* (ornitozės, veršelių pneumonijos, galvijų enterito sukėlėjų) patogeniškumas laboratoriniams gyvulėliams, beždžionėms ir žmogui. Tripsinizuotose ir persėjamosiose ląstelių kultūrose pirminiai veršelių pneumonijos ir galvijų enterito sukėlėjai sudaro citoplazminius įterptinius kūnelius, kurie savo morfologija ir buvimo vieta skiriasi nuo ornitozės sukėlėjų įterptinių kūnelių. Veršelių pneumonijos sukėlėjai labiausiai patogeniški baltosioms pelytėms, užkrečiant jų galvos smegenis, mažiau patogeniški, užkrečiant jas alimentiniu, intranazaliniu būdu ir inokuliuojant sukėlėją į pilvo ertmę. Veršelių pneumonijos sukėlėjai patogeniški triušiams, užkrečiant juos per galvos smegenis ir intratrachėjiškai. Komplemento sujungimo reakcijos metodu nustatėme priešchlamidinių antikūnų geometrinis titrus nuo 5,0 iki 64,0. Paaiškėjo, kad galvijų enterito sukėlėjas patogeniškas baltosioms pelytėms, užkrečiant jas per galvos smegenis, po oda, į pilvo ertmę, alimentiškai ir intranazališkai. Jūros kiaulytės šiems mikroorganizmams jautrios tik tuomet, kai jų patenka į galvos smegenis. Triušiai galvijų enterito sukėlėjams buvo nejautrūs, nors priešchlamidinių komplementą sujungiančių antikūnų nustatyta $1:34 \pm 0,42$ praskiestame mėginyje. Tiriant ornitozės sukėlėjų patogeniškumą, nustatyta, kad baltosios pelytės, jūros kiaulytės ir triušiai yra jautrūs šios rūšies chlamidijoms, patekusioms į jų kūną įvairiais būdais. Tris grupes beždžionių užkrėtus ornitozės, veršelių pneumonijos ir galvijų enterito sukėlėjais, nustatyta, kad pirmieji du agentai sukelia kliniką, pasireiškiančią karščiavimu, ryškia anoreksija, adinamija. Plaučiuose atsiranda drėgnų karkalų. Nustatyta priešchlamidinių komplementą sujungiančių antikūnų 1:8 ir 1:32 praskiestuose kraujo mėginiuose. Histologiškai nustatyta intersticinė pneumonija, katarinis tracheobronchitas, serozinė deskvamuojanti pneumonija su ryškiais cirkuliaciniais pokyčiais. Konstatuota imunomorfologinių blužnies ir limfmazgių pokyčių. Beždžionėms, užkrėstoms galvijų enterito sukėlėjais alimentiniu būdu, pakilo kūno temperatūra, pasireiškė adinamija, prapuolė apetitas, prasidėjo viduriavimas. Tik keturiolikta dieną kraujo serumo mėginiuose, praskiestuose santykiu 1:8, aptikta priešchlamidinių komplementą sujungiančių antikūnų. Histologiškai nustatyta distrofinių ir uždegiminių židinių vidaus organuose (kepenyse, inkstuose, kasoje, antinksčiuose). Distrofinių ir uždegiminių reiškinių būta plonojoje žarnoje ir regioniniuose limfmazgiuose.

Aerozoliniu būdu paskleidus veršelių chlamidijų (veršelių pneumonijos sukėlėjų), savaime šiais mikroorganizmais užsikrėtė 4 eksperimentatoriai. Darbuotojai ėmė skustis bendru silpnumu, galvos, raumenų, sąnarių bei akių obuolių skausmais, karščiavimu, prakaitavimu. Septintą dieną po užsikrėtimo jų kraujo mėginiuose, praskiestuose santykiu 1:4–1:8, ir po mėnesio kraujo mėginiuose, praskiestuose santykiu 1:64–1:128, aptikta priešchlamidinių komplementą sujungiančių antikūnų. Atlikus intrakutaninį mėginį su komerciniu diagnostikumu, nustatyta nuo 15,0 mm iki 30,1 mm skersmens specifinė odos reakcija. Atlikus tą patį mėginį su homologiniu diagnostikumu, specifinė odos reakcija buvo nuo 37,5 mm iki 50,0 mm skersmens. Taigi, remiantis klinikiniais, serologiniais ir imuniniais tyrimais, galima teigti, kad chlamidijos (ornitozės, veršelių pneumonijos ir galvijų enterito sukėlėjai) yra nevienodai patogeniški laboratoriniams gyvulėliams ir beždžionėms, o veršelių pneumonijos sukėlėjai tam tikromis sąlygomis gali būti patogeniški ir žmogui bei sukelti ligą, savo požymiais panašią į ornitozę.

Raktažodžiai: chlamidijos, patogeniškumas, laboratoriniai gyvulėliai, beždžionė, žmogus, serologija, imunologija.